

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI
DOKTORA TEZİ PROJESİ

1. PROJE BAŞLIĞI:

48-72 Aylık Çocuğu Olan Anne Babalara Yönelik Cinsel Eğitim Destek Programının, Çocukların Cinsel Gelişimine, Ebeveyn Tutumlarına ve İletişim Becerilerine Etkisinin İncelenmesi.

2. AMAÇ: Önerilen projenin **amacı** ve erişilmek istenen sonuç açık olarak yazılmalıdır.

Bu araştırmanın genel amacı, YDÜ-Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı doktora tezi kapsamında gerçekleştirilecek olan çalışma; 48-72 aylık çocuğu olan sosyo-ekonomik gelir düzeyi düşük anne babalara yönelik çocuk cinsel eğitim destek programının, çocuğun cinsel gelişim düzeyine, anne babaların cinsel eğitime yönelik tutumlarına ve cinsel iletişim becerilerine etkisini incelemektir.

48-72 aylık çocuğu olan sosyo-ekonomik gelir düzeyi düşük anne babalara yönelik verilecek çocuk cinsel eğitim destek programı, anne babaların cinsel eğitime yönelik tutumlarını ve çocuklarına yönelik kurduğu cinsel iletişim becerilerini güçlendirirken çocukların cinsel gelişimlerinin desteklenmesini sağlamaktır. Anne babaya yönelik çocuk cinsel eğitim destek programının geliştirilmesinde, ilerlemecilik eğitim felsefesi yaklaşımı ve kurum merkezli aile eğitim programı yaklaşımı temel alınmıştır.

Anne babaların çocuğun cinsel gelişimi ve eğitimi konusundaki eğitim ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

Annelerin, babaların, okul öncesi öğretmenlerin ve akademisyenlerin cinsel gelişim ve eğitime yönelik görüşleri nelerdir? (1. Aşama)

Ebeveynlerin cinsel eğitime yönelik tutumları, cinsel iletişim becerileri ve çocukların cinsel gelişim düzeyleri, aile yapısına, çocukların cinsel gelişim düzeyine, annelerin babaların eğitim düzeyine, ailelerin ekonomik gelir seviyesine, göre farklılık göstermekte midir? (1. Aşama)

Yapılan ihtiyaç analizleri programın içeriğine yön vermiştir. (2. Aşama)

Program oturumlarındaki etkinliklerle, anne babalara çocukların cinsel gelişim özellikleri bilgilerini artırmak, çocuklarına karşı cinsel eğitim tutumlarını olumlu yönde geliştirmelerini ve çocukları ile sağlıklı bir şekilde cinsel iletişim kurabilmeleri için çeşitli konularda bilgi verilip onlara rehberlik edilecektir. (3. Aşama)

Deney ve kontrol grubu anne babalarına uygulanan; çocukların cinsel gelişim düzeyi, ebeveynlerin cinsel eğitime yönelik tutumları ve ebeveynlerin cinsel iletişim becerileri ön test-son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır? (4. Aşama)

Anne babalara yönelik çocuk cinsel eğitim destek programına katılan anne babaların, program hakkındaki görüşleri nasıldır? (5. Aşama)

3. KONU VE KAPSAM: Önerilen projenin konusu ve kapsamı net olarak tanımlanmalı; amaç ile ilişkisi açıklanmalıdır.

Okul öncesi dönemin çocukların büyüme ve gelişmesinde en kritik dönem olduğu bilinmektedir. Çocukların sağlıklı büyümesinde ve gelişmesinde diğer gelişim alanları kadar cinsel gelişim alanının da doğru ve yaşa uygun bilgilerle desteklenmesi gerekmektedir (Depauli ve Plaute, 2018; Cacciatore, Korteniemi-Poikela ve Kaltiala, 2019). Anne-babaların cinsel gelişimle ilgili sağlıklı ve sağlıksız davranışları arasındaki farkı anlamaları açısından çocuğun cinsel gelişim özelliklerini bilmesi önemlidir (National Sexual Violence Resource Center 2013).

Gelişim kuramcılarının görüşü, çocukların cinsellikle ilgili merakları doğru yönde ve uygun şekilde desteklenip giderilmezse, çocukların bunu farklı şekillerde giderme yolları arayacakları veya farklı davranışlar sergileyeceği yönündedir (Ganji ve diğ., 2017; Saygın, 2019). Özellikle anne-babaların cinsel gelişim ve cinsel eğitimi nasıl verecekleri konusunda yeterince bilgi sahibi olmadıklarından ve cinsel kalıp

yargılardan dolayı çocukların cinsellikle ilgili meraklarını doğru yönde destekleyemedikleri görülmektedir (Baysan, 2020).

Anne-babaların tutum ve davranışları çocukların cinsel gelişim sürecinde sorun yaşamalarına neden olabilmektedir (Nyarko, Impraim Adentwi, Asumeng ve Dede Ahulu,2014; Katayun ve diğ., 2018; Alptekin ve Tepeli, 2019; Tuğut ve Gölbaşı, 2019; Artan, Ceylan ve Kurnaz Adıbatmaz, 2020; Kee-Jiar ve Shih-Hui, 2020). Çocuklara cinsel eğitim verilirken kullanılan iletişim dilinin çocukların sağlıklı bir kişilik yapısı geliştirmelerini sağladığı görülmektedir (Artan, Ceylan ve Kurnaz Adıbatmaz, 2020). Bu bağlamda anne ve babalara yönelik verilecek cinsel eğitim destek programının çocukların cinsel gelişimlerine, anne ve babaların cinsel eğitime yönelik tutumlarına ve cinsel iletişim becerilerine etkisini incelemek önemli görülmektedir.

- 4. LİTERATÜR ÖZETİ:** Proje konusu ile ilgili alanda ulusal ve uluslararası literatür taranarak, ham bir literatür listesi değil, kısa bir literatür analizi verilmelidir. Bu analiz, önerilen araştırma konusunun literatürdeki önemini ve doldurulması gereken boşluğu ortaya koymalıdır.

Diğer gelişim alanları kadar çocuk için önemli olan cinsel gelişim alanı, daha anne karnındayken başlayan ve bir ömür boyu devam eden bir gelişim alanıdır. Cinsel gelişim, bireyin cinsiyet anlamında bedensel değişikliği, bu değişikliği fark etmesi, cinsel kimliğinin farkına varması, bilgi ve beceriler kazanması olarak tanımlanabilir. Bu nedenle çocukların sağlıklı büyüüp gelişebilmeleri için tüm gelişim alanlarının bilinmesi, zamanında ve doğru desteklenmesi gerekmektedir (Artan, 2018).

Cinsel eğitim, çocuk ile cinselliği daha çok konuşmak değil, gerekli bilgileri vermek ve çocuğa olumlu duygular kazandırmaktır. World Association for Sexual Health (WAS) (Dünya Cinsel Sağlık Derneği) ve Türkiye Cinsel Sağlık Enstitüsü Derneği (CİSED) cinsel eğitimin sağlıklı bir yaşamın ve cinsel sağlığın önemli bir parçası olduğunu vurgulamaktadır. Cinsel eğitimin amacı, çocukların ve gençlerin, kadın ve erkek özelliklerini, kendi cinsel farkındalığını, bedeniyle ilgili olumlu tutum geliştirmesini, bedensel sınırları anlamasını, karşı cinsteki arkadaşından ne açıdan farklı olduğunu anlayabilmesini ve iyi-kötü dokunuşu ayırt edebilmesini sağlamaktır (Bozdemir ve Özcan, 2011; Cingöz-Teke, 2013; Zeren ve Gürsoy, 2018). Verilecek eğitimin içeriği çocuğun gelişim düzeyine ve yaşına uygun olmalı, ailede başlayıp okullarda anne-babayla işbirliği içinde devam etmesi gerekmektedir (Aydoğdu, Gürsoy ve Aral, 2021).

Çocuğun gelişimini desteklemede etkili olan eğitimin doğumla başladığı bilinmektedir. Onun gelecekteki yetişkin yaşantısına sağlam temeller atabilmesi ve toplum için yararlı bir birey olabilmesi ancak çocuğun tüm gelişim alanlarının bilinmesi ve desteklenmesi ile mümkündür. Çocuğun ilk öğrenmelerinin olduğu yer evi ve ilk öğretmenleri de anne-babalarıdır. Çocukların anne-babalarına verilen eğitimin çocuğun gelişim alanlarına ve gelişim düzeylerine katkı sağlamaktadır (Biber ve Ural, 2016).

Ailenin çocuğunun cinsel eğitimi konusunda göstereceği duyarlılık, tutum ve cinsel iletişim becerileri çocukların cinsel gelişimini olumlu yönde etkilemektedir (Martin, Riazi, Firoozi ve Nasiri, 2018; Artan, Ceylan ve Kurnaz Adıbatmaz, 2020; Ceylan, Artan, ve Adıbatmaz, 2020). Çocuklar her yaşta meraklıdır ve meraklarını gidermek için sürekli sorular sorarlar. Doğal olarak cinsiyet anlamında bedensel değişikliklerini fark ettiklerinde de sorular soracaklardır (Merghati-Khoei ve diğ., 2019). Anne-babalar, çocuklarının cinsellikle ilgili sorularına yaşlarına uygun olarak açık ve anlaşılır yanıtlar vermelidir (Alptekin ve Tepeli, 2019). Çağdaş ve Şahin Seçer (2011), anne-baba eğitimi, anne-babaların ve çocuğun bakımıyla ilgilenen diğer kişilerin onun tüm gelişim özelliklerini, çocuğun yeteneklerinin geliştirmesini, çocuk yetiştirme, çocuğa karşı tutumlarını ve iletişim becerilerini planlı bir şekilde bilgilerle geliştirmelerini sağlama süreçleri olarak tanımlamaktadır.

Beckmann ve diğ. (2010), National Center for Children in Poverty (Yoksul Çocuklar için Ulusal Merkez) raporunda, pek çok anne-babanın çocuk gelişimi, sağlıklı çocuk büyütme ve sağlıklı aile işleyişini destekleyen bilgi ve stratejilere sahip olmadığını belirlemişlerdir. Bunun yanında anne-babaların sahip oldukları bilgilerin ise kendi ailelerinden öğrendikleri eksik veya yanlış bilgiler olduğu saptanmıştır (Erbil, Orak ve Bektaş, 2010).

Aile eğitim programları uzman kişiler tarafından verilen eğitimlerdir (Sak, Şahin Sak, Atli ve Şahin, 2015; Davey, 1991; Yıldız ve Çağdaş, 2018). Bu programlarda anne-babaların çocuklarını yetiştirme sürecinde istenilen davranışları kazanmaları ve geliştirmeleri konusunda rehberlik edilmektedir (Bolat, 2011; Ay,

2015; Şen Karadağ, 2021). Onların bilgi, tutum ve davranışlarının olumlu yönde değişimi sağlanmaktadır (Kılınç ve Aral, 2015; Tönbül, 2019). Bu değişimlerle anne-babalar çocuklarıyla sağlıklı etkileşime girip iletişim kurabilmekte (Uzun ve Baran, 2019; Sorakin Ballı, 2019), çocuklarının davranış sorunlarını çözebilmekte ve çocuklarının becerilerini geliştirebilmektedir (Kaymak Özmen, 2013; Uzun, 2016; Polat ve Özkabak-Yıldız, 2018; Çekiç ve Altuntaş, 2020; Şalcı, 2020).

5. ÖZGÜN DEĞERLER: Araştırmanın dayandığı hipotez/ler açıkça ortaya konulmalı ve özgün değeri belirgin bir biçimde vurgulanmalıdır. Önerilen yeni teknoloji, metot veya kuramın literatüre nasıl bir katkısı olacağı açıklanmalıdır.

Bu araştırma, 48-72 aylık çocuğu olan sosyo-ekonomik gelir düzeyi düşük anne babaların çocuğun cinsel gelişimi ve eğitimi bilgilerini artırmaya yönelik verilecek anne baba çocuk cinsel eğitim destek programının, anne babaların cinsel eğitim tutumlarını ve cinsel iletişim becerilerini güçlendirirken çocukların cinsel gelişimlerinin desteklenmesini sağlayacaktır. Bunun yanında program yoluyla ulaşılması düşünülen hedeflerin erken çocukluk dönemindeki çocukların sağlıklı cinsel kimlik geliştirmelerinde ve mutlu çocuklar yetiştirmede yetişkin ve aile eğitiminde yaygın bir model olma niteliğindedir. Böylelikle erken çocukluk döneminde gelişimi sağlıklı ilerleyen bir çocuğun olası çevresel risklere karşıda korunması sağlanabilecektir.

Bu çalışmada “İlerlemecilik Eğitim Felsefesi Yaklaşımı” ve “Kurum Merkezli Aile Eğitim Programı Yaklaşımı” kullanılacağı düşünüldüğünde, yaklaşımın kullanılması çalışmanın bir diğer özgünlüğünü oluşturacaktır.

6. YÖNTEM: Araştırmanın tasarımı/yaklaşımları ile uyumlu olarak incelenmek üzere seçilen parametreler sıralanmalıdır. Amaç ve kapsamla uyumlu olması da gereken bu parametrelerin incelenmesi için uygulanacak yöntem ile kullanılacak materyal net bir biçimde tanımlanmalıdır. Yapılacak ölçümler (ya da derlenecek veriler), kurulacak ilişkiler ayrıntılı biçimde anlatılmalıdır.

Bu araştırma nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı karma araştırma yönteminden yararlanılacaktır. Karma araştırma yöntemi, araştırmacının, araştırma problemlerini anlamak için hem nicel veriler hem de nitel veriler topladığı iki veri setini birbiriyle bütünleştirdiği ve daha sonra bu iki veri setini bütünleştirmenin avantajlarını kullanarak sonuçlar çıkardığı bir araştırma yaklaşımı olarak tanımlanmaktadır (Creswell, 2019). Karma yöntem araştırmaları için farklı araştırmacılar farklı desenler tanımlamışlardır. Creswell ve Plano Clark (2011) karma desenleri; yakınsayan paralel desen, açılımlı sıralı desen, keşfedici sıralı desen ve gömülü desen olmak üzere başlıca dört temel kategoride gruplandırmışlardır. Bu çalışmada, karma araştırma yöntemlerinden sıralı zamanlı desen kullanılacaktır. Sıralı zamanlı desende nitel ve nicel veriler birbirini takip edecek şekilde toplanır ve analiz edilir (Creswell, 2015).

Araştırmaya yönelik ihtiyaç analizindeki veri toplama;

Çalışmanın birinci bölümü olan ihtiyaç saptama aşamasında; ihtiyaçların belirlenebilmesi amacıyla farklı tekniklerden yararlanılarak verilerin toplanması planlanmaktadır.

Bunlar; Doküman incelemesi, görüşme formu (ebeveyn, okul öncesi öğretmen, akademisyen), ölçek Anne babaya yönelik çocuk cinsel eğitim destek programı uygulaması

Uygulamaya ve değerlendirmeye yönelik veri toplama;

Çalışmanın uygulama ve değerlendirme aşamasında ise; Kişisel Bilgi Formu, Selçuk Cinsel Gelişim Ölçeği Aile Formu, Ebeveyn Cinsel Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği, Ebeveyn Cinsel İletişim Ölçeği ve yarı yapılandırılmış görüşme formları

7. ARAŞTIRMA OLANAKLARI VE İHTİYAÇLARI: Bu bölümde öneren kuruluştaki var olup da projede kullanılacak olan altyapı/ekipman olanakları belirtilmelidir. Ayrıca ihtiyaç duyulanların nasıl elde edileceği anlatılmalıdır.

Bu araştırmada ihtiyaç duyulan en önemli katkı veri toplama sürecidir. Araştırmanın gerçekleştirilmesi için ihtiyaç bulunan doküman ve veri toplamada MEB ve ilgili daire işbirliği kurulacaktır.

Araştırmanın disiplinli bir şekilde gerçekleşmesi, paydaşlara ve topluma katkısı maksimum düzeye çıkarma adına YDÜ Toplumsal Araştırma ve Geliştirme Merkezi ile çalışılacaktır.

Araştırmacı ekibi ise çalışmayı yürütecek doktora öğrencisi danışmanı ve YDÜ uzman personelinden oluşacaktır.

Araştırmacı ve Uygulayıcı: Uz. Hulin Sıddık

Danışman ve denetmen: Doç. Dr. Umut Akçıl ve Prof.Dr. Filiz Erbay

Toplumsal Araştırma ve Geliştirme Merkezi Müdürü: Prof. Dr. Zehra Altınay

8. ETİK DURUMLAR: Etik durumlar anlatılmalıdır.

Bu araştırma planlanırken YDÜ etik kurulu onayı alınmıştır. Bu onay eklerde verilmektedir. Ayrıca araştırmanın gerçekleştirilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı'ndan gerekli izinler alınmıştır.

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI
ÇOCUĞUN CİNSEL EĞİTİMİNİ DESTEKLEYEN AİLE EĞİTİM PROGRAMI
PROJESİ

10. BAŞARI ÖLÇÜTLERİ: Projenin tam anlamıyla başarıya ulaşmış sayılabilmesi için hangi iş ve işlemlerin ne ölçüde gerçekleşmesi gerektiği Çalışma Takvimi bölümündeki İş-Zaman Çizelgesinde yer alan her bir iş paketi için ayrı ayrı belirtilmelidir. Her bir iş paketinin önem derecesi açıklanmalı ve projenin başarısına yapacağı katkı ifade edilmelidir.

B PLANI: Projenin başarıya ulaşmasını olumsuz yönde etkileyecek ne gibi durumların/risklerin ortaya çıkabileceği ve bu durumlarda projenin başarıyla yürütülmesini sağlamak için nelerin yapılacağı, ne tür tedbirlerin alınacağı, yani devreye sokulacağı “B Planı” İş Zaman Çizelgesinde yer alan her bir iş paketi de dikkate alınarak ortaya konulmalıdır.

Başarı Ölçütleri:

- 1- Anne ve babaların cinsel eğitim tutumları
- 2- Anne ve babaların cinsel iletişim becerileri
- 3- Anne ve baba cinsel eğitim proramı görüşleri
- 4- Çocuğun cinsel gelişim düzeyi